

Օրերի շես

«Գողգոթայի ճամբուն վրայ»

Շուտով, ընդամենը երկու շաբաթից, Բրիտանյա առ-
խարհի հեռ միասին մենք էլ կնեմք Չարչարանաց շա-
բաթը, յոյզասոյան դասարանից մինչեւ Գողգոթա՝
Քրիստոսի անցած ճանապարհը, փեռ յսակը գլխին,
թփ ու մրի միջով, հռոմեացի զինվորների ու մի քանի
հավասարիմների, այդ թվում՝ իր Մայրիկի ուղեկցու-
թյամբ մինչեւ Խաչափայտ հասնելը, երկու հանցա-
գործների արանում Խաչ բարձրացվելը, փայտին գամ-
վելը, աղա՛ ետք որ հետո Հարություն առնելը:

Ոճանք այդ շաբաթը կանցկացնեն ամբողջականաբ, գիտակցելով՝ որ Զրիսոսի իմնազոհողությունը տեղի է ունեցել մեզ համար, մեր փոխարեն, մեր փրկության համար: Կմխիթարվեն Աբ. Հարությանը՝ ճշմարտության հաղթանակով: Մինչ շաբ-շաբերի համար այդ շաբաթավերջը ընդամենը զատկա կարմիր հավկիթ կլինի, իսկ ուրիշների համար՝ դահիճ ու ծոմադահու-թյունից հետո մի լավ ուտու-խմուխ առիթ...

Կլիմեն մաեւ ոմանք, ինչդեռ մեր անմման վարչադե-
քը, որոնք կոկորդիլոսի արցունքներ կթափեն, կուրծք
կծենեն, 2000 սարվա հեռուներից ռա՛հ անկեղծ խոս-
տվանելով, որ ճակասագրական դափին չեն եղել հա-
չալի կողին, անօգնական են թողել Նրան, միաժա-
մանակ՝ ռաս հետեւողականորեն հալածելով Հայ եկե-
ղեցին եւ հոգեւորականներին, Ամենայն Հայոց Կաթո-
ղիկոսին, դադվալային կսսանքների ենթարկելով
մրանցից ոմանց, դասժելով բարեգործներին ու հավա-
սացյալներին, իբր մրանց դաստարակելու, բարեվար-
ւոքյուն սովորեցնելու, դարձի բերելու, բարեկարգելու
ավելի քան 1700-ամյա առաքելափիմն մեր եկեղեցին:

Հոնսյալ թղթով, հրաշիւք իմն, քիսոնոյա դարձած այդ անձը նույն կերպ վարվեց ու շարունակում է նույն կերպ վերաբերվել ալիւեյան բանաստեղծութեան սկայսկող մեր հայրնակիցներին՝ Արցախի մեր ղեկավարական ղառաջնորդների հետ, որոնք օրերս թուրք-թաթարական դատարանի վճռով ցլյանա, կամ 20 եւ կամ 16 տարւա ազատազրկման դատադատուեցին: Նա, «կառավարութիւնը այդ են են» զորացողը, լուռ կամ «հնչուն» թայմանավորվածութեամբ Իլիամի ու մանավանդ Ռեջեյի Թայիթի հետ, ծղոտն չհանեց մեր գերեզմարական ղառաւորների վերաբերմամբ՝ վախենալով ազատութեան մեջ անանց բացահայտիչ հայտարարութիւններից, մերին ընդդիմութեանը միանալու եւ այն զորացնելու հնարավորութիւնից, իսկ **Ռուբեն Վարդանյանին**՝ «Ավորա» շարժումը վերականգնելու, Հայոց ցեղաստանութիւնը եւ ցեղաստանութեան ներարկված այլ ազգերի հետ միջազգային հարթակներում նորից արծարծ ղառելու կարողութեան համար:

Այո՛, մեր ղառսանդներն ունեին եւ ունեն գլխավոր երկու դուռնամներ. արտաքին՝ թուրք-թաթարական ու ներքին՝ նիկոլական: Ունեին եւ ունեն նաեւ կեղտոտ ձեռքերը լվացող Պիղասոս՝ հանձին Ռուսաստանի իշխանության, ինչդեռ նաեւ փարիսեցիների մի ողջ խումբ՝ հանձինս եվրոպական եւ ամերիկյան մեր՝ այսդեռ կոչված բարեկամ ժեսուօւններ:

Չմոռանամ նաեւ, որ բացի դուռնաներից, դիվան-
սոսներից ու փախեցիկներից, թուր-թաթարական «ա-
ղարադասութեան» մեր զոհերի, մեր ողջ ազգի Գողգո-
թայի ճանադարհին կան, վխտում են նաեւ 30 արծա-
թանոց մասնիչներ, դասական գործ ձեռող, կարող,
հրամցնող դասավորներ ու գործակատարներ, ուսի ա-
ռավել ճաժանելի է դառնում մեր վերելիք դեմոյ գագաթ:
Սակայն, ինչդէս իր ընթանիլին ուղղված վերջին մա-
մակում անկոտրում Ռ. Վարդանյանն է ոգեւնչում՝ հաղ-
թահաւելլու ենք Գողգոթայի ճանադարհը եւ ի վերջո
հասնելու ենք Համբարձման լեռ ու տոնելու ենք մեր
«Հրաւայի հարութիւնը»...

ՏԱԿՈՒՔ ԱՎԵՏԻՔՅԱՆ

«Ազգ»-35
 ՏՏ երրորդ հանրադատության հայելին՝
 «Ազգը», չի գլանա աղազան ուրվագծել

**ԱՆԱՅԻՏ
ՀՈԿՍԵՓՅԱՆ**

Գերմանիա

35 տարի առաջ փետրվարի 16-ին, երբ լույս տեսավ «Ազգի» առաջին համարը, ԽՍՀՄ-ը լուսավորականության դեռ չէր լուծարվել, հանրադասությունները, մասնավորում նաեւ Հայաստանը, անկախության ուղին էին որդեգրել, ԼՂԻՄ-ը ժողովրդավար միաձայն ընտրությամբ միացել էր Մայր Հայաստանին, Ադրբեջանը սկսել էր Արցախի հայ բնակչության նկատմամբ սղանդը, 1988 թվականի երկրաշարժի ավերը, սուգն ու տառապանքը ընթանի՞ր կորցրած մարդու միտքը չէին շեղել, գերադասում էր ազգային ազգային հույսից կառնած մնալ, գյուլմերցու Գորբաչովին ուղղված հարցը Ղարաբաղի՝ ճակատագրի մասին էր...կտրոնով հաց, կտրոնով կյանք, լույսի եւ վառելիքի բացակայություն, Ղարաբաղում թեժացող կռիվ...

Եւ Սփյուռնից նվիրյալ մատակարարկաններ՝ Ռամկավար Ազատական կուսակցության եւ «Թեֆեյան» մշակութային միության ղեկավարներից **Երվանդ Ազատյանի** համաձայն վճռով որոշեցին Երեւանի Ալավերդյան 47 հասցեում ստեղծել սարածառջանում համակարգչային առաջին թերթը: Ի՞նչն էր «Ազգի» հիմնադիր գլխավոր խմբագիր, Բեյրութի «Զարթոնի» խմբագիր Յակոբ Աւետիսեանին Երեւանում հաստատվելու, օրաթերթ հրատարակելու որոշման հանգեցրել: Հայության իղձը՝ անկախ Հայաստան կերտելու, նրա աղաքան կառուցելու նյութակը: Macintosh-ների լեզուն եւ բնավորությունն էլ սերտեցին «Ազգ»-ի աշխատակիցները, վագելու, արագ գրելու, մի ֆանի աղբյուրից լսածը ստուգելու ժայճանն էլ լուրագրին:

35 տարի շարունակ «Ազգը» դարձավ Հայաստանի լուսնունքյան արձանագրողը՝ զուսմազարդումների, ստի եւ կեղծիքի հանդեմ անողոք մնալով: Նոր տեխնիկան, նոր գրելառնը, թերթի նոր ձեւավորումը ավանդույթներ քանդող չեղավ, որոնց եւ զգալ երկաթյա վարագույրից անդին մնացած թեմաներ, խոսեց մեր ազգը միավորող արժեքների մասին: Սփյուռքը հեռավորից դարձավ մասնակից, Հայ առաքելական եկեղեցին՝ ճանաչելի, միջազգային կարեւորա-

գույն իրադարձությունները՝ մեր
ֆադաֆականությանը հաղորդա-
կից:

«Ազգր» 5 ամյակի առթիվ տոնական մեր տրամադրությունն եմ հիշում Սղեմդիարյան Ազգային օմերայի նախասահում, եւ մեր մեջ Արցախյան առաջին տասերազմի յուրաքանչյուր դառը օրվա, ծանր մարտերի, հաղթանակի մասին հեռախոսով թելադրած **Վահրամ Աղաջանյանին**: 35 տարիներից 30 -ը «Ազգն» Արցախի մասին տասնէլ է «առաջին ձեռքից» գրված հոդվածներով՝ տնուն թոթակից ունենալով:

Փետրվարի 16-ին սկսված Մեծ Պահիկի ամենամեծ խորհուրդն Պաշտպանությունն է: Միգուցե «Ազգն» էլ իր բաժին մեղքն ունի, որ ...Արցախից էլ չեն գրում: Բոլոր իշխանություններին մեր փնադատությունը երեւի չափազանց մեղմ է եղել, չափազանց հավասարակշիռ, 6 լեզվով մեր թերթի համար Պետական միջոցներ չեն զտնվել, օրաթերթը դարձել է շաբաթաթերթ, 16 էջը՝ 8, իսկ Պետության ինֆոմացիայի եղել է ընտրողներին փող բաժանելը, աղա որոշ հայիդայախոս, բանասերկու թերթեր հովանավորելը, որ «առանց Արցախ լավ ամրելու» թեզը մոռացնել են սվել գյումերեցու՝ Գորբաչովին ուղղված հարցը: Նյութն իշխանություն է դարձել, Ոգին՝ ծիծաղի առարկա, Պոպուլիզմը հաղթել է:

Հուլիսի 1-ին անցուց, բայց
հուլիսի 2-ին:

Ոգին առանց զենի հաղթել չի կարող, գրել են միօր: Նորագույն զենին առանց գաղափարի եւ ոգու, կարող է ուղղվել սեփական փունքին, սրա մասին է զգուցացնում 35-ամյա «Ազգը»:

Ուստի գրում ենք Արցախի մասին՝ հավասարով, որ մեր թերթի հին համարներն ուսումնասիրող ուսուցիչը, դասախոսը կկրթի մի սերունդ, որի համար սեփական լուսնությունը արհեստական բանականության ստեղծած «իրականությունը» չի լինի: Միշտ գրելու ենք Վերադարձի մասին. լուսնահանգ եւ ոգի չունեցող մարմինը կենսունակ չէ, մանավանդ մեր օրերում, երբ հին կարգն էլ չի գործում, իսկ Նոր աշխարհակարգ ձեւավորողները ոգեգրվելու ենք էլ թաղում, ժամանակ չունեն:

Լինենք սերը մեր ժամանակի:
Ազգի, «Ազգի» հետ յինենք:

«Ազգ»-35 վերահռոթյամբ
2026-ին մեր թերթի սուղ սահա-
ծում կփորձենք շարադրել թերթի
դասնությունը:

Նախ՝ անունը: «Գերդասանի ճյուղավորման հետեւանով կազմավորված արյունակից ընժանիմների խումբ: Էթնիկական միավոր է... եւ այլն» Հայկական սովետական հանրագիտարանում «ազգ» բառի բացատրությունն է:

ԳՐԻԳՈՐ
ԱՌԱՔԵԼՅԱՆ

Իրանագետ

Դիվանագիտության դաս-
նության մեջ «ազրեսիվ շուն»
ձեռակերպումը մինչ այժմ ա-
ռանձնահատուկ չէր չի զբա-
ղեցրել եւ, ի տարբերություն
«մաքուր»-ի, «դիվանագիտա-
յին» կամ «ֆուլթային» դի-
վանագիտության, դեռ չի դա-
սակարգվել որդես առանձին
մոտեցում: Սակայն ԱՄՆ փոխ-
նախագահ Ջեյ Դի Վենսի
Հայաստան եւ Ադրբեջան կա-
սարած այցերի առիթով իրա-
նական մամուլում շրջանառ-
վող «Թրանսիլ ազրեսիվ շան
դիվանագիտություն» արտա-
հայտությունը նման հավակ-
նություն ընձեռում է:

Իրանցի ֆաղափական վերլու-
ծաբանների ճնշող մեծամաս-
նության գնահատմամբ՝ Վեն-
սի այցը չէր լինում այն-
դիպի դայանմանում, երբ Հա-
րավային Կովկասը վերածվել է
մեծ տնտեսությունների աշխար-
հաֆաղափական մրցակցու-
թյան հիմնական օջախներից

Վենսի այցը եւ Հարավային Կովկասի նոր աշխարհաֆաղափական հաւակերի

«Ազրեսիվ շան դիվանագիտություն»

ավանդական դերակասարու-
թյունը սարածաշրջանում:
Ուժագրավ է Իրանի Իսլա-
մական Հանրապետության
Ռադիոյի եւ Հեռուստատե-
լայնի տեսական կազմակեր-
պության համակարգում գոր-

ծող «Երիտասարդ լրագրողների
ակումբ» կային հրապարակ-
ված վերլուծականը՝ նվիրված
Վենսի Հարավային Կովկաս
կասարած այցին: Հոդվածի
հեղինակը լինում է, որ ԱՄՆ
բարձրաստիճան դասնայի

այցի եւ «Չանգեզուրյան մի-
ջանցի» միջեւ կաղը ակն-
հայտ է: Նույն աղբյուրի գնա-
հատմամբ՝ այսպես կոչված
«Թրանսիլուր» հայտնվելը
ԱՄՆ ֆաղափական հովանու
ներքին, այն վերածում է անվ-
սանգության լծակի, որը ճգնա-
ժամային իրավիճակում կա-
րող է Իրանի վրա հավելյալ
ճնշման գործի դառնալ:

Վերլուծության համաձայն,
գործընթացի շարունակությու-
նը կարող է Հարավային Կով-
կասը բուժերային գոտուց վե-
րածել Իրանի դեմ ուղղված
ակտիվ աշխարհաֆաղափական
ճնշման սարածի:

Հոդվածագիր Մեհրի Սեյֆ
Թաբրիզին նշում է, որ այցի
նշանակությունը դայանա-
վորված է ոչ միայն դրա փաս-
տով, այլեւ բովանդա-
կությամբ:

⇒1 Ինչո՞ւ հենց այս անունը ընտե-
րին ժողովրդավարության ա-
կունքներից, դրա դաստիարակությամբ,
ազատ մտի եւ բազմակարծության ջա-
նազով Երվանդ Ազատյանը, Միհրան
Մինասյանն ու Հակոբ Ավետիսյանը:
Անկախության ձգտող Հայաստանում
լույս տեսնող թերթի անվան մեջ չէր
շեշտվում ո՛չ «ժողովուրդ», ո՛չ «հայ» ու
«հայոց», «հայկական» բաղադրիչնե-
րը: Շատ բարձրագույն չքվա, բայց թերթի
հիմնադիր մտավորական այրերը, իրենց՝
մի ֆանի համալսարանների կրթությամբ
հանգել էին այն գիտակցության, որ ժո-
ղովուրդը «կասարող է», ազգն է «գլու-
խը», իսկ «հայն» ու «հայոցը» ոչ թե
դիտի լինելին թերթի ճակատին, այլ բո-
լոր հողվածներում՝ շեշտ, բայց ճոռոմա-
բանություններից հեռու հայոց լեզվի՝
գրաբարյան դարձվածներով, արեւելա-
հայերեն, արեւմտահայերեն, դասական
եւ արեւելանական գրելաձեւերի դա-
նությամբ, հոմանիւների առատությամբ
մատուցվող լեզվով: Ամբոխահաճ (դո-
դուկիսական) խայծ չկար վերնագրում,
բայց կար բառիմասի բացատրությու-
նից ելնող՝ գերդասանը, տոմարածառը
որոնելու, լրացնելու, կազմելու հանձ-
նառություն: «Ազգում» միտ կար եւ բա-
րեբախտաբար կա մի անփոփոխ **թե-
մա՝ աշխարհում նշանակալի հաջո-
ղությունների հասած ծագումով հա-
յերին ներկայացնելու հանձնառու-
թյուն:** Շատերի՝ տարբեր դերություննե-
րում բարձրաստիճան դերական, ռազ-
մական դիրքի հասած հայերի մասին
«Ազգն» է գրել առաջինը: Մշակույթի,
արվեստի ոլորտում շատ հայտնի անուն-
ների հայկական ծագումն է բացահայ-
տել «Ազգը»՝ հասկալու մեր հիմնադիր
աշխատակիցներից անգլերենի հնուտ
թարգմանիչ **Հակոբ Ծովիկյանի** եւ
դրոյուն հեղինակ **Արծի Բախչինյա-
նի** ջանքով:

Թերթի հիմնադիրները գիտեին իհա-
կե, որ «1907-1921-ին Բոստոնում լույս է
տեսել նույնանուն «Ազգ»-ը՝ ազգային,
գրական եւ ֆաղափական շարաքաթերթ,
նաեւ եռօրյա եւ օրաքերթ: Սկզբում
(մինչեւ 1914-ը) եղել է Վերակազմյալ
հնչակյան կուսակցության բողոքող
մասնաձյուղերի անդաւտն օրգան, ա-
ղա Հայ ռամկավար կուսակցության Ա-
մերիկայի շրջանակի դասնաքերթ:
1921-ի հոկտեմբերին «Ազգը» միանա-
լով «Պահակին» կարճ ժամանակ լույս
է տեսել «Ազգ-Պահակ» անունով: «Ազ-

ՀՀ երրորդ հանրապետության հայելին՝ «Ազգը»...

գը» լայն շեղ է հասկացրել արեւմտա-
յան վիճակի եւ ազատագրական
դայալի հարցերին: Թերթը նորատեղծ
Սովետական Հայաստանը համարել է
հայության «խաղաղ հանգրվանը»
(Հայկական սովետական հանրագիտա-
րան, 1974 թ.):

1991-ին լույս տեսնող թերթի անունը
կարող էր լինել «Երեւել եւ այսօր», ինչպես
առաջարկվել էր նաեւ: «Ազգի» նման
կարճ չէր, բայց դարձ արտահայտում էր
մատուցվող լրատվության «դարագիծը»:
Հարթեց «Ազգ» տարբերակը՝ կարճ էր,
դիզայնը՝ հիւսկող, անփոփոխ: Իհարկե
կասակախաղի շեղի սկող էր նաեւ՝ երբ
ներկայանում էին շեշտելով «Ազգ» օ-
րաքերթ (վաղուց օրաքերթ չէ, բայց շա-
տերթ սովորույթի ուժով հենց այդպես են
ներկայացնում մեր թերթը՝ երկու ան-
խախտ բաղադրիչով), դասնայաներից
կային, որ չակերտները «հանում էին»,
հարցնում՝ ողջ ազգն ե՞ր ներկայացնում:
Սրա դասախանը տարիներ շարունակ
սալիս էր Ալավերդյան 47 հասցեին, որ
այնուհետ դարձավ Հանրապետության
47, շատ աշխույժ ազգընտիրների հա-
վաքաքերթի լինելով: Այժմ էլ, երբ «Ազգ»-
ն իր 30-ամյակի նախաշեմին ՀՀ կա-
ռավարության ֆնահաճ որոշմամբ
ստիղծված էր փոխադրվել Կողբացի 20
նոր հասցե, շատերը Հանրապետության
47 են նույնացնում՝ որդես «Ազգի»
տուն: Եւ այդ տունը միտ լի էր ազգընտիր
մտավորականներով, նրանց գաղափա-
րներն ու ձայնը, ծիծաղը, բողոքը մեր հի-
ւողության դասյանի մեջ է, բարեբախ-
տաբար նաեւ արձանագրված մեր թերթի
տղադիր արխիվում: Ալավերդյան 47-ի
վերին երկու հարկը զբաղեցրած, ամերի-
կյան Macintosh-ից հայկական մտավոր
կաղիտալով 1991-ի փետրվարի 16-ին
լույս տեսած թերթի անդրանիկ համարը
գունատ է, դալուկ, դեղնավուն:

Թերթի ճարտարապետների նոր հա-
յացը՝ առաջինից մինչեւ վերջին էջ նոր
բաժանում այունակներով, բազմազան,
Հայաստանից եւ ՀՀ սահմաններից
դուրս լրատվությամբ, եւ անուշտ ա-
շխույթությամբ բաղադրելի չէր խո-
հրային թերթերի դանդաղ ընթացիին:
Բայց **Վահան Զոհարի** ձեռավորմամբ,
Պավել Ղալաֆյանի նորատեղծ տա-
ռաքալներով նուփնոր, տարածաշր-
ջանում **չտեսնված** տեխնիկայով թեր-
թի անդրանիկ համարը տղադրվեց ՀՀ
Պարբերական մամուլի տղադրում: 8-

րդ էջի ներքեւի աջ անկյունում «կոմ-
յունտերային տարվածով» գրության
կողին երկար ժամանակ համակարգի
գծանկար կար: Ում հետաքրքում էր, գա-
լիս էր Ալավերդյան 47, Macintosh, Print-
er, Scanner, Telefax տեսնելու: 30 կո-
դեկանոց 8 էջանոց չորեքաքերթի եւ
շաքաթ լույս տեսնող «Ազգի» առաջին
համարի բողոք էջերը դեղին էին՝ խորհր-
դային տղադրանի «համբույրով»:

Բարեբախտաբար միայն «մաշկի»
գույն մնաց դեղինը, «Ազգի» բովան-
դակություն չտողոսկեց:

1991-ին թերթի առաջին էջում «Ազ-
գի» լողոյի տակ մի բացատրություն
կար՝ Ռամկավար ազատական կուսակ-
ցության դասնաքերթ, որ հետագա-
յում հանվեց: Թերթի հիմնադիր գլխա-
վոր խմբագիր Հակոբ Ավետիսյանը, այլ
աշխատակիցներ կուսակցական էին
կամ սիյունաֆաղ լինելով ի մոտ ճա-
նաչում էին ՌԱԿ-ի գաղափարախոսու-
թյունը, ուստի համակիր էին, բայց թեր-
թում աշխատանքի ընդունվելիս կու-
սակցական կամ համակիր լինելու
դայան չկար: Չկար նաեւ հողվածնե-
րը կուսակցության գաղափարական
կնիքով մամուլելու դարտադրանք կամ
դաստիարակություն: Հակոբ Ավետիսյանի
համար մեկ դայան կար եւ կա՝ կա-
տարվող արագ լուսաբանելու կարողու-
թյուն, անկողնական հայացք, ազնվու-
թյուն, փաստերի հիմնավորում: Հայոց
լեզվի գերագանց իմացությունից բացի
«Ազգում» աշխատելու դայան էր օ-
տար լեզուներին տղադրելը: 1991-ից ի
վեր «Ազգում» կա մի անփոփոխ, կա-
յուն երջանկություն՝ ստեղծագործական
ազատություն, որը երբեք չդարձավ լրագ-
րողական սանձարձակություն:

Ուրան էլ «Ազգում» ֆնադատությունն
ուժգին լինել, անհատին ոչնչացնող չէր:
Խոսակցական լեզվում մակդիրավոր
դասնայաների անունները երկար ցանկ
էին կազմում, «Ազգը» գրում էր նրանց
դասնական անունը, ֆնադատում
նրանց վարը: Երվանդ Ազատյանը, Հա-
կոբ Ավետիսյանը, նաեւ մեր թերթի այլ
աշխատակիցներ բազմիցս ֆնադատել
են ՀՀ առաջին նախագահ **Լեւոն Տեր-
Պետրոսյանին**, նրա ֆաղափականությու-
նը, բայց նրա մասին հիտասակելիս,
թերթը նույնիսկ ԼՏՊ հաղափունը չի
կիրառել, ֆանի որ ժամանակին հասա-
րակության մի տեր այն արտատում էր
ծաղրով, դրան կցելով վիրավորական

այլ ածականներ: Լրագրում շեղ խնայե-
լու համար կարող էին գրել ԼՏՊ, ինչ-
դես գերմանական մամուլն, առանց
դիտակորության, դասնայաների ա-
նունները հաճախ հաղափում է, բայց
խուսափել ենք՝ ելնելով մեր ժողովրդին
այդդիտով դուր գալու գաղափարությու-
նից: Հավասարել ենք, որ այդ կերպ «Ազ-
գը» դաստարակում է ժողովրդի ան-
կիր գանգվածին: Ավաղ, մեր թերթի հետ
այդդիտի կարտորագույն բարոյական
հարցերում համերաշխ չեղավ հայրենի
մեղիան: Հանրության վրա ազդելու
«Ազգի» գործունը՝ 90-ականների 42 հա-
գար տղաֆնակը նվազեց, գանգվա-
ձային հասանելի մեղիամիջոցներով է-
ժան, հայիտյալից կարծիք դարձավ
«ազնիվ ֆնադատություն», իսկ սոց-
ցանցային ազատությունը հանգեցրեց
անորատի արագությամբ կուսակցող ա-
շխության խոսքի: 1991-ի առաջին հա-
մարն է վկայում՝ տարաքերթ, արդիա-
կան թեմաների, իրադարձությունների
մասին գրելով, «Ազգը» միտ կոշել է
մնայունը: Առաջին համարի 5-րդ էջում
տղադրվել է Երվանդ Ազատյանի հար-
ցադրույցը Ամենայն հայոց կաթողիկոս
Վազգեն Ա-ի հետ՝ «Ազգային- եկեղեցա-
կան հրատաղ հարցերի տուրջ» վերնագ-
րով: Հարցադրույցի արդիականությունը
փաստում է, որ ներկան ընկալելու հա-
մար դիտի միտ հիտել անցյալում կա-
տարվածը, դիտի շատ կարդալ, հասկա-
դես՝ ժամանակի մամուլը:

«Ազգ» անունն արդարացված եղավ:
1991-ից ի վեր երկօրյա, թե եռօրյա, օրա-
քերթ, թե շաքաթաքերթ «Ազգը» դար-
ձավ մի տղադիր տարածք, որ հայրենիքում
եւ սիյունում միտ տուտից ազգային
կարտորագույն, առանցֆային հարցեր,
ծավալեց բանավեճ, շեղ սկեց տարբեր
կարծիքների՝ շարունակ որոնելով ազգա-
յին երագին հասնելու ուղիներ:

2020-ից հետո ազգի բեկված ճակա-
տագիրը «Ազգին» հուսալվելու դաս-
տություն չի տալիս: Սիյունաֆի հետ ան-
խախտ կամեղով «Ազգը» չի խուսանա-
վում խոսել աղադայի մասին, անվ-
սանգությունն ու փորձառությունը, ազ-
գային տաղ գերադաս համարելով:

Ուրեմն հետայսու մեր թերթի լույս տես-
նող համարները **Ազգ-35** գլխագրով հա-
տուկ կառանձնացնեն աղադայի տես-
լականին վերաբերող կարտորագույն
մտորումները, անցյալի դասերն էլ շեղ
կզսնեն՝ հետահայաց:

Հայաստանի իշխանությունները «Ռուսաստանի» փորձագետների ու նաեւ չեխական երկու ընկերությունների օգնությամբ արդեն երկու անգամ արդիականացրել են Մեծամորի ասոմակայանը, որն այդդպիսով դեռ է գործի առնվազն մինչեւ 2036 թվականը: Իսկ ի՞նչ է լինելու դրա աշխատանքի վերջնական դադարեցումից հետո:

Հավանական սցենարներից մեկը, ինչպես այս մասին գրում է չեխական iDNES լրատվականը, ուրվագծվեց Հայաստանի վարչապետ **Նիկոլ Փաշինյանի** համդիմամբ ԱՄՆ փոխախազահ **Ջ.Դ. Վենսի** հետ: Վերջինս իր երկրի անունից «ամրկողկայան փոփոխականության» առաջարկեց ինը միլիարդ դոլար՝ ռուսական էներգետիկ համակարգից կախվածության նվազեցման համար: Համաձայնագրով սահմանվում են իրավական կարգավորումներ ամերիկյան ընդունողի հետ, վառելիքի ու ծառայությունների Հայաստան արտահանման համար: Դրանով նաեւ դրանք են բացվում ամերիկյան ընկերությունների համար, որոնք կկարողանան հավակնել համաձայնագրեր կնքելու Մեծամորի ասոմակայանը փոխ մոդուլային ռեակտորներով փոխարինելու դրամայով: «Սա դասական երկրորդային շահավիճակ է (win-win) ինչպես Հայաստանի, այնպես էլ Ամերիկայի Միացյալ Նահանգների համար», - Երեւանում Վենսի «գոհունակ» հայտարարությանը է հղում անում հոդվածագիրը: Իսկ գլխավոր դրամավոր այս դեմքում, բնական է, Ռուսաստանն է:

«Ռուսաստանը» վերջին դեպքում փորձեց նման դրամավորվածությանը խանգարել, ասվում է հոդվածում: Այդ ընկերության ղեկավար **Ալեքսեյ Լիխաչովը** հանդիմեց Հայաստանի խորհրդարանի նախագահի հետ եւ առաջարկեց «համալիր գործակցություն» նոր ռեակտորի կառուցման համար: «Բան դուրս չեկավ: Հայաստանում ոչ ոք ուզողություն չդարձրեց նրա առաջարկին, չնայած որ ամերիկյան մոդուլային ռեակտորները շատ հեռավոր աղաղակ են թվում»: Այդուհանդերձ, ինչպես նշվում է, արդեն վաղուց Փաշինյանը հասկանալ է տալիս, որ նոր միջուկային իզոտրություններ

«ԱՄՆ-ը փորձում է Ռուսաստանին դուրս մղել հարավային Կովկասից»

րի կառուցումը փողի հարց չէ, այլ՝ ազգային անվտանգության:

Ըստ այդմ, նա անկասկած նաեւ համոզված է, որ ամերիկացիների հետ միջուկային բարեկամությունը, Ադրբեջանի հետ խաղաղությունը եւ Թուրքիայի հետ սահմանի բացումը իրեն կօգնեն հաղթել հունիսյան խորհրդարանական ընտրություններում:

Ըստ ամերիկյան դիվանագիտության չգրված օրենքի, մի ծավալուն հրադարձման մեջ նկատում է հարցին անդրադարձած թուրքական «Medya Gunlugu» էլեկտրոնային դրամականը, եթե այդ կենտրոնացած է «ազդանշանների» եւ «ֆաղափականության» վրա, ապա փոխնախագահը, ինչպես ընդունված է, ավելի շատ խորհրդանշական ազդեցություն է ունենում: Իսկ եթե այդ կենտրոնացում է «բանակցությունների» եւ «արդյունքների» վրա, հաճախ ավելի կարելու է վերադառնալով ԱՄՆ դեմոստրացիան: Այդուհանդերձ, նշում է հոդվածի հեղինակը, 2026-ի փետրվարին Հայաստանում եւ Ադրբեջանում Ջեյ Դի Վենսի ունեցած շփումները «խաղային» ֆայլ էին, որը համաձայնում էր երկու բնորոշումներն էլ՝ անցնելով խորհրդանշականի սահմաններից այն կողմ եւ կենտրոնացնելով կոնկրետ դրամավորությունների վրա: Վաշինգտոնում այս այցով սկսեց «փափուկ ուժի» կիրառմամբ ամենաձավալուն գործողությունն ընդդեմ Հարավային Կովկասում ռուսական գերակշռ ազդեցության: Իսկ դա հասկանալու բանալին դեռ է փնտրել ոչ թե դիվանագիտական ֆաղափարական արտահայտություններում, այլ ստորագրված միջուկային համաձայնագրերում, սկսվածի մեկնման կենտրոնների մախաղաղությանը եւ ԹԻԻՓՓ անվանաբար սրանսորսային նոր «միջանցում» (չակերտը մերն է- Գ. Մ.):

Դրամականը, անդրադառնալով նաեւ Վենսի Բաբու այցին, որն, ըստ նրա, ավելի դրամաշիկ բնույթ ուներ եւ կնքված ռազմավարական գործընկերության համաձայնագրի հետ միասին ցույց տվեց Միացյալ Նահանգների սրամադրվածությունը՝ Ադրբեջանը ընդունելու նաեւ որդեկապարտությանը սեփականության ու ռազմական ֆորդոս, այդ ամբողջը գնահատում է իրեն Ադրբեջանի հանգուցային դերի ընդգծում Միացյալ Նահանգների դաշնակիցների սարածաբանային համակարգում: Մասնավորապես Կասպից ծովում Ադրբեջանի սարածաբանի ջրերի դաշնային համար այնտեղ նավեր ուղարկելու ԱՄՆ-ի դրամավորությունը համարվում է ուղղակի «զստիչ» ֆայլ ընդդեմ սարածաբանում Իրանի եւ Ռուսաստանի ռազմական ներկայության:

Վենսի այցն, ըստ հրադարձման, ցույց է տալիս, որ ԱՄՆ-ը Հարավային Կովկասում «հանդիսատեսի» դերից անցում է կատարում «խաղաղության» դերի: Այժմ Վաշինգտոնը սարածաբանին մոտենում է ոչ միայն ժողովրդավարության հռետրիկայով, այլ նաեւ միջուկային ընդունողի հետ, դաշնային արդյունաբերության, սրանսորսային «միջանցումների» եւ թվային ենթակառուցվածքների փաթեթներով: «Սակայն այս նոր ռազմավարությունը... բախվում է լուրջ խոչընդոտների: Ռուսաստանի դաշնային իր հետ մաքսկերում այս միջուկային եւ ռազմական ակտիվությանը՝ կարող է անկայունության նոր ալիք բարձացնել Փաշինյանի վարչակազմի համար: Մյուս կողմից, ինչպես կարելի է տեսնել «հեռացված թվի»-ի դեմքի օրինակով, սարածաբանում ԱՄՆ-ի յուրաքանչյուր ֆայլ անխուսափելիորեն կբախվի Անկարայի եւ Բաքվի զգայուն մտածողություններին», - ասվում է թուրքական լրատվամիջոցի հոդվածում:

Իսկ Ռուսաստանի սղատելի դաշնային այս ամենին, թվում է, արդեն կարծես թե սղառնայից զգուցանան դրսեւորումներ է ընդունում: Մասնավորապես «Նյուդ.ռու» լրատվականն իր անհարգալից չարագուշակ վերնագրով (որը չենք ուզում կրկնել) հրադարձման մեջ վկայակոչում է ՌԴ ԱԳՆ ղեկավարի ընդունված **Միխայիլ Գալուզինի** հայտարարությունն առ այն, թե Հայաստանը վերածվում է Ռուսաստանի հետ դիմակայության Արեւմուտքի գործիքի: «Մենք ակնկալում ենք, որ հանրապետությունը կործանի խելամիտ մոտեցում. Հայաստանի ճնշման սղատելի աճի ուժեղ տեմպեր, թույլ գնաճ, ուժեղ ազգային արժույթ եւ հայկական արտադրանքի լայն շուկա՝ այս ամենի երաշխիք Ռուսաստանի հետ համագործակցությունն է Եվրասիական ճնշման միության շրջանակներում», - ի թիվս այլ բաների հայտարարել է փոխնախարարը: Պետությունային դաշնային **Նիկոլայ Բուդուկին** էլ «Նյուդ.ռու»-ի հետ զրույցում համոզմունք է հայտնել, թե Հարավային Կովկասում հաղորդակցությունների աղաբանականում գործում Ռուսաստանի կառուցողական մասնակցության բացակայության դեմքում Երեւանը աղաղակի խոտորածավալ լուրջիկ նախագծերից մեկուսի մնալու դիսկի է դիմում: Երկարաժամկետ հեռանկարում, կարծում է խորհրդարանականը, դա կարող է հանգեցնել Հայաստանի դեմականության կորուստի:

Նրան «ձայնակցել» է ճնշման Վաշինգտոնը **Ռազմականը**, որի կարծիքով՝ եթե Երեւանը շարունակի հետեւել Նիկոլ Փաշինյանի ընտրած ուղուն, ապա հանրապետությունը կարող է թե ճնշման, թե ֆաղափականադեմ դադարեցնել իր գոյությունը:

Գ. Մ.

⇒2 Նրա խոսքով՝ այնպիսի դրամականներում, երբ Թամիկի վարչակազմը, նոյեմբերին նախատեսված միջանկյալ ընտրությունների նախաշեմին, աննախադեմ սահմանափակել է բարձրաստիճան դաշնային արտահանման այցերը եւ կենտրոնացել ներքին օրակարգի վրա, Հարավային Կովկասի ընդգրկումը փոխնախագահի ծրագրում հաշվարկված բացառություն է:

Այս բացառությունը, ըստ հեղինակի, վկայում է, որ Վաշինգտոնը սարածաբանը դիտարկում է որդեկաճող ռիսկեր դրամական կողմ: Հոդվածագիրը փորձում է դաշնային նաեւ այն հարցին, թե ինչու հենց «ծանր հրետանու» կշիռ ունեցող փոխնախագահն է այցելում Հարավային Կովկաս եւ ինչու հենց այժմ:

Նրա գնահատմամբ՝ Վենսի այցը «ազդեցիկ շան դիվանագիտության» հսակ օրինակ է: Այս մոտեցման շրջանակում ԱՄՆ-ը, ուղիղ ռազմական միջանկյալ փոխարեն, բարձր մակարդակի ֆաղափական ներկայությամբ զստող եւ ուղղորդող ուղեւորներ է հղում ինչպես մրցակիցներին, այնպես էլ դաշնակիցներին: Հեղինակը իրենցում է, որ վերջին մեկ տարում Թամիկի մեծ մեխանիզմ կիրառել է նաեւ Ուկրաինայի եւ ՆԱՏՕ-ի հետ կապված հարցերում՝ փոխնախագահի միջոցով: Ըստ հոդվածագրի, Վենսի ներկայությունը Բաքվում եւ Երեւանում մղաճակ չունեւ անհաղաղ ճգնաժամային

Վենսի այցը եւ Հարավային Կովկասի նոր աշխարհաֆաղափական հաշվեկշիռը

կառավարում աղաղակելու: Ավելի շուտ այն միջված էր Վաշինգտոնի ազդեցության հաստատմանն ու ամրադրմանը Հարավային Կովկասում: Այցի ժամանակացույցը նույնպես, նրա կարծիքով, խորհրդանշական էր. իրենական խթանը ոչ այնքան ԱՄՆ ընտրություններն էին, որքան Իրանի նկատմամբ վերահսկողության հնարավորության ուժեղացումը Թեհրան-Վաշինգտոն լարված հարաբերությունների դրամականներում:

Հեղինակի համոզմամբ՝ Վաշինգտոնի ռազմավարական գնահատականներում Հարավային Կովկասը դիտարկվում է որդեկաճային սարածք, որտեղ Թեհրան-Վաշինգտոն հնարավոր տրաման հետեւանքները կարող են անմիջապես դրսեւորվել: Այս տեսանկյունից Վենսի այցը, ըստ վերլուծականի, ավելի շուտ սարածաբանային դերակատարներին վստահեցնելու եւ մրանց ԱՄՆ շահերին համահունչ ֆաղափականության շարունակությանը խրատելու փորձ էր, քան դրամական աղաղակարգային ֆայլ:

«Թամիկի միջանց». Իրանի դեմ աշխարհաֆաղափական ինքններին»

Իրանական աղբյուրի փոխանցմամբ, Վենսի այցի օրակարգում

ընդգրկված էին հայ-ադրբեջանական խաղաղության համաձայնագիրը, ինչպես նաեւ «Թամիկի ուղի» հանուն միջազգային խաղաղության եւ բարգավաճման» նախագիծը, որի նպատակն է բացել առանցքային սրանսորսային ուղիներ եւ խթանել սարածաբանային կաղակցվածությունը:

Հոդվածագիրը նախագիծը դիտարկում է որդեկաճ Հարավային Կովկասում ԱՄՆ ազդեցության շարունակականությունն աղաղակող կարելու գործիք Իրանը եւ Ռուսաստանը շրջանցելու ռազմավարությամբ: Նրա համոզմամբ, այս միջանցը Իրանի համար դրամական նոր սարանցիկ ուղի չէ, այլ մարտահրավեր է՝ ուղղված երկրի աշխարհաֆաղափական դիրքին: Արեւել-Արեւմուտք կաղակցման մեջ Իրանի դերի թուլացումը, ըստ հեղինակի, կնշանակի նաեւ Թեհրանի բանակցային լծակների նվազում սարածաբանային հաշվեկշիռում:

Բողաղկված ուղեւորներ՝ Թեհրան-Վաշինգտոն լարվածության ֆոնին

Հոդվածագրի գնահատմամբ, այցը շեղի է ունենում Իրանի եւ ԱՄՆ հարաբերությունների առավել զգայուն փուլերից մեկում: Թեեւ նա դիվանագիտական ուղիներ լիովին սղառնված չի

համարում, սակայն չի բացառում բախումների կամ միջնորդավորված դաշնագրի հավանականությունը:

Այս դրամականներում, ըստ վերլուծականի, ԱՄՆ ակտիվ ներգրավվածությունը Հարավային Կովկասում Թեհրանին հղում է հսակ ուղեւոր. ճնշումը չի սահմանափակվելու միայն դաշնային միջոցներով կամ Պարսից ծոցում ուժի ցուցադրությամբ: Իրանի հարակից միջավայրը եւս վերածվում է մրցակցության դաշնի:

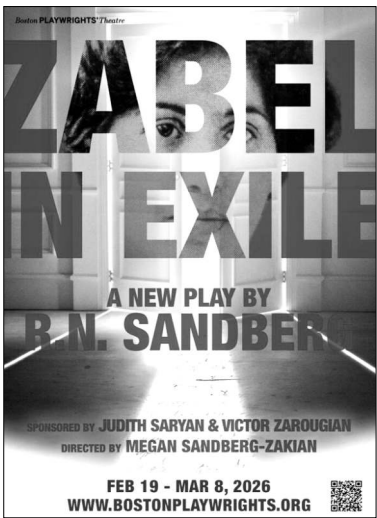
Իրանական կողմի գնահատմամբ, Վաշինգտոնը միաժամանակ փորձում է վերահսկել սարածաբանի հարավում հնարավոր աղաղակայունացումը եւ ցույց տալ, որ ճգնաժամի ընդլայնման դեմքում դաշնային կիրառելի իր աշխարհաֆաղափական գործիքակազմը նաեւ Իրանի հյուսիսում:

Այս տեսանկյունից Վենսի այցն Իրանում դիտարկվում է որդեկաճ երկարաժամկետ գործընթացի մաս, որի նպատակը Իրանի հյուսիսային հարեւանությանը ուժերի հարաբերակցության փոփոխությունն է: Գործընթաց, որի անտեսումը, ըստ Իրանի վերլուծաբանների, կարող է երկարաժամկետ հեռանկարում էաղես սահմանափակել Թեհրանի ռազմավարական ընտրանքները եւ նույնիսկ սղառնալիքի ճակ դնել երկրի ազգային անվտանգությունը:

«Զապելը՝ Աբստրյալ» խորագրով Նոր պիես Բոստոնում

մենամեծ ֆաջալերողն է եղել իր դստեր ազատության և մարդու իրավունքների պաշտպանության համար։ Ավարսել է Սկյուսարի Սթ. Խաչ վարժարանը, այնուհետև Փարիզում հետևել է Սորբոնի և Զոլեջ դը Ֆրանսի գրականության և փիլիսոփայության դասընթացներին։ Առաջին անգամ հանդես է եկել իր սեփական պիեսներով։ «Յու ռոնո լա ֆաբրիկա»-ն իր ամենահայտնի ստեղծագործությունն է։ Նա 1908 թ. ղեկավարել է իր խմբի «Զապելը՝ Աբստրյալ»-ը։

Նոր դերերի ընտրություններն են **Ջուդիթ Սարյանը** և նրա ամուսինը՝ **Վիկտոր Ծառուկյանը**։ Գրիգորյանի հետ հարազատությունը Ջուդիթը նշել է. «Ես այսօր առանցքային նշանակություն ունի մեր և համաշխարհային գրականության մասին մեզ, քանի որ հավանաբար աշխարհում առաջին անգամ փորձվել է, որ վավերագրել է մի անբողջ ժողովրդի ողբերգությունը, կոստրաբների վկայությունները։ Նա իր խոսքն ուղղել է երիտասարդներին, վստահաբար կանխատեսելով, թե ինչ է կատարվելու Թուրքիայում»։

Սարյանը ու ամուսինը դրամատուրգ Սնեդդեյթին և նրա դստեր՝ BPT-ի գեղարվեստական ծնունդը Սեդան Սեդդեյթի-Ջաֆյանին են վստահել ներկայացման բեմականացումը, այդպիսով զուգահեռ անցկացնելով Ջաֆյանի և նրա հոր՝ Մկրտիչի հետ, որն ա-

րիչ է։ Գրականություն, դրամատուրգիա և ռեժիսուրա է դասավանդել «Արվեստի ֆոնմիս ֆոլեջում» (Սեաթ) և Պրինստոնում։ Նախասիրած դրամատուրգներն են Թեոֆիլ Դոկտորը, Կարլ Զեյնը, Թոմ Զուլենը և Ուոլի Սոլիկան (գրականության մրցանակակիր Նիգե-րիայից)։

Պիեսում ընդգրկված են դերասաններ Ջոն Բաբյանը, Դեննի Բրիդ, Սառա Կորեյը (Ջաֆյանի դերում), Անելկա Ջաջյանը և Ռոբերտ Նաջարյանը։

Սեդդեյթի կինը՝ Վիգի-նիան, Պրինստոն համալսարանում կենսաբանության վասակավոր դասախոսներից է եղել և իր ամենական լաբորատորիան է ունեցել այն-տեղ։

Ջաֆյանին հանրա-նացնելու մասին Ջուդիթ Սարյանը մտածել է, երբ տարիներ առաջ «Հայագիտական ուսումնասիրությունների և հետազոտությունների ազգային ընկերակցությունում» (NAASR) վավերագրական մի ֆիլմ է դիտել և «AIWA-ի» նախկին նախագահ Բաբյան Մերկերյանի հետ ֆնարկ-ման ընթացքում երկուսով որոշել են, որ նրա ստեղծագործությունները լավագույնս պարզաբանվեն, որպեսզի հաջորդ սերունդին և օտարներին հասանելի լինեն։ «Նրա գործերին ծանոթ էին հիմնականում Միջին Արևելքում, մասնավորապես Լիբանանում,

Սիրիայում, Եգիպտոսում, մաե Կիորոսում, սակայն Ամերիկայում և Արևմտյան Հայաստանում մարդիկ լավ չէին ճանաչում նրան», նշել է Սարյանը։ Հետագա տարիների ընթացքում ինքը՝ Բաբյանը, մաե **Դանիլա ճեղեղյան-Թրփանջյան** ու **Ջոյ Ռենջի-յան-Բուրգը** խմբագրել են **Գ.Ս. Կոչարյանի** անգլերեն թարգմանությունները։

«Թարգմանության գործընթացը լավ է շարունակվել։ Նրա ակնկալ գործունեությունը հրաշալի օրինակ է ոգեշնչելու մեր երիտասարդներին, մաե լավ է այլ հեղինակների գործերը ևս թարգմանել։ Կարևոր ժամանակներ են ամրանում և

անհրաժեշտ է գիտակցել, թե մեր մեջ դեռևս կան հերոսներ, որոնք Ջաֆյանի նման պատերազմ են խիզախությունը ունենալ դիմագրավելու անասելի վստահության և մարտահրավերների՝ հաճախ ի գին իրենց կյանքի», հավելել է նա ավելացնելով, որ բացի այդ հանդիսատեսից ակնկալում են, որ օտարները ևս դիտեն այս նոր դերերը և արձագանքեն՝ ճշգրտաբանելով, որ «մեմ եղել են, կամ ու կլինեն»։

Պատասխան
ՎԱՐՈՒՄ ԾԱՌԱՅՈՒՄԵ

Հ.Գ.- Հորդորում են հայրենի թատերական ընկերություններին կապ հաստատել Բոստոնի դրամատուրգների թատրոնի (The Boston Playwrights' Theater) հետ և ձեռք բերել դերերի բնագիրը, որպեսզի համապատասխան նախադրարարական աշխատանքներից հետո (թարգմանություն և այլն), այն ներկայացվի մաե հայրենիքում։

Իմաստաբանական բառարան

Ռիսկը գործի կեսն է

«Ռիսկ»-ը լայնամասշտաբային կարելի է «միջազգային» բառ համարել։ Բայց ոչ այն ժամանակ, որ բառի ստեղծմանը մասնակցել են ՄԱԿ-ին անդամակցած ազգերը, այլ նրա համար, որ բառը փոխառել են գրեթե բոլորը, այդ թվում մաե մեմ։

Սկզբում «ֆրանսերեն risquer և իտալերեն risicare բառերը «ժայռերի միջև մանելու», հետագայում մաե «ռիսկ անել» է նշանակել։ Այժմ, երբ մարդկությանը ստանալով վստահության մասին մեր պատկերացումներն ավելի են թանձրացել, ստեղծված «ռիսկի դիմել» արտահայտության մեջ ներառել են վստահության ընդառաջ գնալու բոլոր տարատեսակները։

Ռիսկը անորոշ իրադարձություն է, անորոշ լայնամասշտաբային գիտակցաբար և կամավոր կերպով իր վրա է վերցնում որոշակի գործունեության հետ կապված հնարավոր վստահության ու իր մեջ գտնվող դրամայի ընդառաջ գնալու հանդեպությունը։

Մեմ էլ լայնամասշտաբային դերերում կարող են «ռիսկ» բառի փոխարեն հայտնվել հոմանիշներ հորինել։ Բայց առայժմ գերադասում են ավարտվել ժողովրդական լեզվի հնարներին, և «ռիսկի» փոխարեն, օրինակ, օգտագործում են «լաբալիստ գործ», «հիսուն, հիսուն» և այլ կարգի այլ արտահայտություններ։

Ավելի փաստական համար էլ «ծովին հանձնվելու» վստահ հավաստագր է «ռիսկին»։ Հավանաբար այդ ժամանակվա էլ բանաստեղծը, վկայակոչելով Աբու Լալա Մահարին, զգուշացնում է.

«Խաբիսը մակուկով հանձնվիր ծովին, քան թե հավասար կնոջ երդման».

Թարգմանաբար նշանակում է՝ «Մեծ ռիսկ է հավասար կնոջ երդմանը»։ Թեև ևս փաստական ծանոթ է եղել իրանցիների՝ «ծովին հանձնվելու» del be daria zadan արտահայտությունը, որն անկախ վստահ չափից ու տարածակից, Իրանում լայնորեն կիրառելի է «ռիսկի» փոխարեն։

Անգլոսաֆոնների համար էլ ծովին հանձնվելու վստահ հավաստագր է մթության մեջ ցատկ կատարելու անկանխատեսելիությանը՝ to take a leap in the dark:

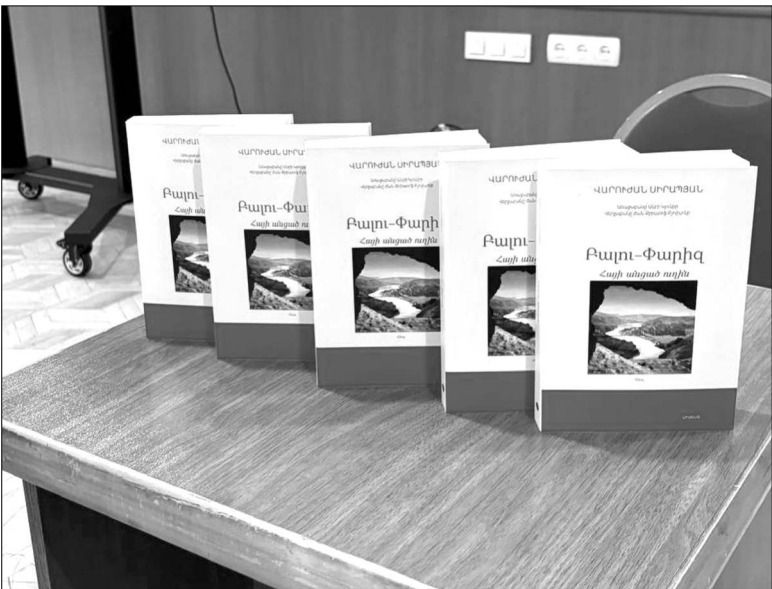
Ոգելիցի նկատմամբ մեծ հակում ունեցող արեւելասլավոնական էթնոսը ներկայացնող ռուսների համար էլ ռիսկը զուգորդվում է խնդրի հետ՝ «ով ռիսկի չի դիմում, լայն լայն չի խնդում» (Кто не рискует, тот не пьет шампанское):

Գ. ԱՄԱՐԵԼՅԱՆ

«Բալու-Փարիզ. Հայի անցած ուղին»

Փետրվարի 17-ին, Թեֆեյան կենտրոնում կայացավ հասարակական գործիչ, հրադարձային Վարուժան Սիրադյանի «Բալու-Փարիզ. Հայի անցած ուղին» գրքի շնորհանդեսը: Միջոցառումը վերածվեց ոչ միայն գրական իրադարձության, այլև մտավոր բովանդակ հարթակի, որտեղ ֆնմարկման առանցքում էին ազգային հիշողությունն ու դասական իմաստասիրությունը:

Գրքում ներկայացվում է կամավոր վարձանդի դարձած Վարդանի կյանքի ճանապարհը՝ Արեւմտյան Հայաստանի հեռավոր Բալուից (Խարբերդ) մինչև Փարիզ: Հեղինակը կերտել է մի ճակատագիր, որն անցնում է անապատների, բայց ներքին տրամաբանությամբ

բարդ ընթացք՝ ցույց տալով, թե ինչպես է հերոսը վերագնում իրեն արդեն Հայաստանի հողի վրա: Վեղը ինքնակենսական առումով ծանաթեռնված է, հարուստ՝ դասաբարձարական շնորհով եւ միանում է ժողովրդային գրականության ավանդույթին՝ նոր, ավելի բաց խոսքի հնարավորությամբ: Դոցեն Զնարիկ Արախանյանի խոսքով՝ «Հայաստանը անհավանական հանդիպումների եւ նոր հորիզոնների բացահայտման դարձարհ է»: Այս միջոցով վերաբերում է ոչ միայն հերոսին, այլև ընթերցողի փորձառությանը: Գրքի հետ հան-

ցից հանդես եկավ ՀՊՄՀ բանասիրական ֆակուլտետի մագիստրոսական ծրագրի 1-ին կուրսի ուսանողուհի **Նինա Տուրույանը**՝ ներկայացնելով իր ընթերցողական ընկալումը:

Թարգմանիչ **Նելլի Սեփանյանը** անդրադարձավ ստեղծագործության լեզվաոճական առանձնահատկություններին՝ շեշտելով հուզական շնորհի խորությունը եւ դասական հոսքի հավասարակշռությունը:

Միջոցառման ավարտին խոսք ասաց հեղինակը՝ Վարուժան Սիրադյանը, որ շնորհակալություն հայտնեց ներկաներին եւ ընդգծեց, որ գիրքը ծնվել է ոչ միայն ուսումնասիրությունների եւ անձնական աշխատանքների հիման վրա, այլև դասական արդարության եւ հիշողության դասական մեթոդներին տալիս հանգիստ:

Հանդիպման խորհրդանշական եզրափակիչը դարձավ այն դեպքը, երբ Ռուբեն Միրզախանյանը հեղինակին նվիրեց «Հայաստանի դասական ֆաբրիկայի» ֆաբրիկայի անունով՝ որոշեց գրական ժառանգության ու դասական սարածական հիշողության դասական մեթոդներին տալիս հանգիստ: Նվերը յուրաքանչյուր կամուրջ էր գրքում ներկայացված աշխարհագրական ուղիների եւ դրանց գրական ֆաբրիկայի միջոցով՝ ընդգծելով դասականության եւ գրականության փոխադրությունը:

Շնորհանդեսն անցավ ակտիվ ֆնմարկումների եւ հարցում-դասախոսների մթնոլորտում՝ վերահաստատելով, որ «Բալու-Փարիզ. Հայի անցած ուղին»-ը ոչ միայն գրական նոր ստեղծագործություն է, այլև կարելի է մտավոր իրադարձություն՝ ուղղված ազգային իմաստասիրության, դասական հիշողության եւ սփյուռքային փորձառության վերափայտմանը:

ՆԱՏՄ

դասականությունը շեշտեց, որ գիրքը կարելի է ներդրում է սփյուռքային թեմատիկայի արդի մեկնաբանության մեջ՝ համադրելով դասական փաստը եւ գեղարվեստական դասականությունը: Դասական գիտություններ

րի դրկոն, որոշեց, ՀԹՄՄ նախագահ **Ռուբեն Միրզախանյանը** նշեց, որ գիրքը կարգադրել է մեկ շնորհ, այն ունի գեղարվեստական մտադրական դասական շնորհի ներդրումը համադրություն:

ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ, բանասիրական գիտությունների դրկոն, որոշեց **Անիտա Դուրյանյանը** իր խոսքում ընդգծեց, որ մեծ ոգեւորությամբ է գիրքը կարգադրել: Շնորհակալություն հայտնեց հեղինակին այդպիսի գիրք գրելու համար:

Դոցեն **Զնարիկ Արախանյանի** խոսքով՝ վեղը ուժագրավ է թե՛ իր թեմատիկ ընթացքով, թե՛ կառուցվածքով: Այն ամբողջացնում է ժողովրդային կյանքի գեղարվեստական դասական միաժամանակ համար:

մարդկային դասականն ու վիճականը: Հեղինակը, անդրադարձալով Բալուից սկիզբ առնող եւ մինչև Ֆրանսիա ու Հայաստան ձգվող ճանապարհին, բացահայտում է ազգային իմաստության ուժը:

դիմումն իսկապես դառնում է յուրահասուն եւ անապատների բացահայտում, իսկ դրա ամենակարգադրող հարազատության եւ իմաստության վերագնման զգացումն է: Երիտասարդ սերնդի անու-

⇒1 Խորհրդակցությունների հոգեւոր գազաթնակեցը փետրվարի 17-ի երեկոյան Սուրբ Պյոթնի Տաճարում խաղաղության եւ Հայաստանի համար աղոթքն էր: Սուրբ Պյոթնի երկրպագու Ալոիս Շվարցը աշխարհի սարքեր ծայրերից եկած երկրպագուներին դիմեց՝ ֆաբրիկայի եւ համերաշխության խոսքով: «Այսօր այստեղ ենք հավաքվել՝ աղոթելու միմյանց հետ եւ միմյանց համար՝ Գարեգին Բ կաթողիկոսի եւ Հայ եկեղեցու մյուս առաջնորդների հետ՝ ի խորոց հաղորդակցությամբ» ասել է երկրպագու Շվարցը: kathpress-ը նշում է, որ Գարեգին Բ կաթողիկոսին ՀՀ իշխանությունները արգելել էին լինել Հայաստանում, ուստի վերջինս մասնակցում էր խորհրդակցություններին միայն առցանց: «Հայ եկեղեցին աշխարհին առանձնահատուկ վկայություն է տալիս, շարունակել է երկրպագու Շվարցը, հավաստի վկայությունը, որը դասական է դարձել ընթացքում, հաճախ՝ ծանր փորձությունների, հաճախ՝ տա-

Ալոիս Շվարց.«Հայ եկեղեցին աշխարհին առանձնահատուկ վկայություն է տալիս՝ հավատի վկայությունը»

ռադանքի, բայց միեւնույն ժամանակ՝ միշտ հույսի մեջ»: Հայ երկրպագուներից եւ հավասարակցներից բացի Սուրբ Պյոթնի Տաճարում աղոթքի արարողությանը մասնակցել են երկրպագու Աննա Լալիթիկյանը եւ Վիկտորիա Կարիկյանը: kathpress-ի ծանուցմամբ, երկրպագուների հանդիպումը սկսվել է Ամենայն հայոց կաթողիկոսի առջանց ելույթով, Երուսաղեմի, Կոստանդնուպոլսի եւ Կիլիկիայի հայ եկեղեցիների առաջնորդները մյուսմեկ ողջույնի խոսք են հղել մասնակցներին: Գարեգին Բ կաթողիկոսին, նաեւ բազմաթիվ այլ երկրպագուների հայոց իշխանությունները թույլ չէին տալ լինել ՀՀ-ում, այդ դասառնով ժողովի կարգավիճակը փոփոխել: Հայաստանից միայն երկու հոգեւորական՝ երկրպագուներ Արաւս

Կաթակցյանը եւ Դանիել Ֆրնդիկյանն են ժամանել Փյոթնի: Իսկ 10 ընդդիմադիր երկրպագուներից միայն մեկը՝ Ամերիկայի Արեւմտյան թեմի առաջնորդ Հովնաթ արքեպիսկոպոս Տերտրյանն է մասնակցում Սուրբ Պյոթնիում անցկացվող խորհրդակցություններին: Սուրբ Փյոթնիում ներկա երկրպագուներն այժմ չեն կարող կանոնական վերջնական որոշումներ կայացնել, փոխարենը մտադիր են մշակել առաջարկներ, որոնք կֆնմարկվեն երկրպագուսաց աղագա ժողովում, ինչպես հայտարարվել էր Սանկտ Պյոթնիում, իրազեկում է kathpress-ը: ՀՀ կառավարության եւ իշխանությունների՝ Եկեղեցու վրա գործադրող իսկապական ճնշումը հիշեցնում էր խորհրդային դարաշրջանը: Միեւնույն ժամանակ, երկրպագուների ջանքերը՝ լարված իրավիճակը թուլացնելու եւ կառավարու-

թյան հետ երկխոսության հույսը դասականից համար, հստակ եւ ակնհայտ էին, գրում է ակադեմիկոս Կաթակցյանը: Բազմաթիվ երկրպագուներ երախտագիտություն են հայտնել Սուրբ Պյոթնի երկրպագու Շվարցին՝ հյուրընկալության համար: Հավասարակցների մի խումբ ստորագրահավաք է սկսել՝ ի դասականությունը Հայ Առաքելական Սուրբ Եկեղեցու: Խնդրագիրը կարելի է ստորագրել <https://armspyurk.com/> կայքայցելելով, շեղեկացնում է «Կաթողիկոս»:

Նախաձեռնողները կոչ են անում ՀՀ-ում եւ սփյուռքում բոլոր հայերին միավորվել Հայ Առաքելական Եկեղեցու եւ Կաթողիկոսի շուրջ՝ «դասականները Էջմիածնի Մայր աթոռը, ՀՀ-ում հավասարակցների իրավունքները եւ ժողովրդավարության հիմքերը»:

ՆԱՏՄ ՏԱՐԱԿԱՆ

ԱՐԵՁ ՍԱԿՁՈՒԼՅԱՆ

Հին մայրանքը կանխագուշակել էին աշխարհի վերջը 2012 թվականին: Իրենց ներհասուկ գուշակությունների հունարով առանձնանում էին նաեւ Նոստրադամուսը, Վանգան, Սուրբ Մասրոնան: Բայց նշված առեղծվածային դեմքերն անգամ չէին կարող իրենց կենդանության օրոք երազել, որ կարող են համեմատվել կամ աղբյւլ այնդիսի գերմեծության շրջանում, որը օրվա, ժամի եւ րոպէի ճգնաժամը կարողանում է գուշակել անկախության կորուստը, արեգակի խավարումն ու աշխարհի կործանումը: Այո, խոսքը մեր ժամանակների աստղագուշակության (ներառյալ՝ օկուլսիզմի, էզոթերիզմի, կիրոմանսիայի, միդիւմնության) գիտակ, համատեղությամբ Էկոնոմիկայի նախարար **Գեւորգ Պաղոյանն** է: Գերբնական անձ, որը կանխագուշակել էր ՀՀ-ի ջախջախումը, իր ականքաբային փախուստը, Թավիշների ծնունդը, Արցախի հանձնումը, Պետական դարձի աճը, հայկական արքայականի՝ Հայաստան-1-ի թռիչքը: Մայրանքի հին գուշակություններում Պաղոյանը նշում էր, որ իրականում, ամենաշատ եւ 2-րդ փուլի գալստյան մասին, եւ այնտեղ հիշատակվում է ոմն Պաղոյանի մասին: ԱՄՆ-ը փոխնախագահ Վենսի այցի իրական մոտակայքը «TRIPP»-ը չէր, այլ խորախորհուրդ Պաղոյանի հետ հանդիպումը, որտեղի դարձի, թե ո՞վ է լինելու ԱՄՆ-ի հա-

ջորդ. նախագահը Թրանսիլից հետո: Բայց Ջ. Վենսը ձեռնունայն գնաց Բաբու, որովհետև Պաղոյանը աուղենցիայի չարժանացրեց նրան:

Իհարկե, Պաթոյանը իր մոգական հասկությունները իրադեպ բացահայտել է վերջերս, երբ ԶՊ-ական ներկուսական ընտրությունների ժամանակ նա սացավ վսահության 707 փյե եւ հռչակվեց «փոխկոնսուլ», «կեսարի մերձավոր» եւ «գործ կարդինալ»: ԶՊ-ական խումբայի մնացած ղալաականներն ու վունդերկինդները՝ օրենսդիր Ալենը, հարյուրադեց Սուրենը, սենեկադեց Կոնջուրյանը, սուրհանդակ Վահագնը, Էլեկտրիկ Ռոմուլոսը, ղեգարսուդար Միրզայանը ներքին դժկամությամբ եւ նախանձով էին հետեւում թե ինչդեպ կարո-

Պատրյանի առեղծվածը մայաների սեսիլներում

դացավ Պաղոյանը ստդեյլ եւ հռչակւել աղագա Չորրորդ Հայաստանի հայ մարդէս: Դավադրադաւական միջե-րի եւ ասղագիտական բարդ ալգորիթմ-ների խառնաւիրքը մշոււադաւել էր ԶՊ-ականների դարգ եւ սաղմանային ուղեղները: Անվրդով էր միայն թալիւնե-րի կմախայր, որը թի սակ մոթմոթում էր. «դեմոկրատիա թե՛ տիւանիա, լիբերա-լիզմ թե՛ տոսալիտարիզմ, ճիւտը՝ կրոնա-դէտրոյունն է, «մաքամաքուր րիստո-նէութեան» եւ «խլամական ֆունդա-մենտալիզմի» միախլումամբ, վիվա Նի-կոլիզմ, կորչի իմմոնութիւնն ու Մասիս սարը, կեցցե Արագածը եւ մեր ասֆալթը: Բայց դալաւականները մաւ նկասմամբ անսարքեր էին եւ շուրջդար էին բռնել նոր ֆալսիֆի՝ գերաւորի Պաղոյանի շուրջը, եւ մաւն էին մեկնում իրենց ձեռ-բերը, որդեադի մա գոււակի, թե ո՞վ է լի-նէյու գալիք Աժ-ում:

Հաջորդ օրը նախառա Պապոյանի աշխատասենյակի դռնը մոտ անելագ էր: Թարսուղարուհին ուսիկանների հետ միասին չէր կարողանում կառավարել չինովնիկական եւ ֆաղաֆաղիկական հոսքը: Բոլորը եկել էին իրենց աղագայի հետեւից եւ միաբերան ու ներդաշնակ բարեաջում էին «աղգա կա, կա աղգա, կվա, կվա, կվա»: Խառնամբոխի մեջից ցցվել էր Հովիկ Աղագարի կարմրածուկ

էլ փրկման գլուխը, որն իր ներթափանցման շնորհով առաջինը հայտնվեց Պաղոյանի աշխատանքային առջեւ ու այժմ էլ առաստաղին: Այդ հավաքելով իմն իրեն՝ ափը մեկնեց նախարարին եւ արեւելք գլուխով: Վերջինս խորաթափանց նայելով ափի գծերին ու ծալքերին, շարժւեց, որ բացի խոշոր եղջերավոր անասունների կողակների հետքերից եւ անկանոն գծերից ոչինչ չի տեսնում: Քարտուղարուհին բռնեց «հաջորդը»: Մյուս այցելուն փառաբանական դավանաբանական մագիստրոս, դասաւանդակաւ Գեղամ Նազարյանն էր: Պաղոյանը մի ակնթարթում հայացքով սրախողխող արեց Գեղամին եւ ասաց, որ այստեղ ավելի բարդ տեսիլքաւ է լինել եւ ժամանակից դուրս բերել Դոն Պիոյից առաջնական մեկ մեծահասակ մօտ եւ գրականից հանելով Ձեյմա Բոնիի հրահանգ իրենց ինչ-որ բան՝ վառել: Մօտ հալում էր, թափվում էր, բայց Պաղոյանը ոչինչ չէր տեսնում, շատ մոտեցնում անընկալելի իրեն ունէր ժամանակ Նազարյանը: Այդ Գեղամին դիմելով Պաղոյանն ասաց, - Ուզում եմ հիասթափեցնել ձեզ, բայց ես առաջին անգամ իմ ժամանակաւ ոչինչ չեմ տեսնում: Առհասարակ ոչինչ, վրա բերել այցելուն: Կատարելապէս ոչինչ: Լսելով փառաբանական սուր ձայնը՝ «հաջորդը»:

**ԱՐԾՎԻ
ԲԱԽՉԻՆՅԱՆ**

ԵՐԵՎԱՆ-ՄԱՐՍԵԼ - Լիդիա Բելմոնսը ֆրանսիացի դերասանուհի, գրող, երգչուհի, դասնաբան եւ բազմաճյուղ արվեստագետ է: Ծնված լինելով Մարսելում, հայ մոր եւ իտալացի հոր ընտանիքում, նրա բազմամեակությւին ծագումը խորադեմ ձեւավորել է թե՛ նրա գեղարվեստական զգացողությունը, թե՛ մտավոր հետաքրքրւումները: Մասնագիտական կրթությունը ստանալով Մարսելի Դամասկական արվեստի կոնսերվատորիայում՝ իր ստեղծագործական ուղու սկզբում արժանացել է ոսկե մեդալի: Դերասանական գործունեությանը զուգահեռ զբաղվել է նաեւ գիտական ուսումնասիրություններով եւ 1991 թվականին Էփ-Մարսելի համալսարանում ստացել դասնություն մագիստրոսի ասիճան:

Որդեն թափերական դերասանուհի հանդես է եկել բազմաթիվ ներկայացումներում, ֆիլմերում եւ հեռուստանախագծերում, գրել եւ բեմադրել է դրամա-սիկական ստեղծագործություններ, հանդես եկել ջազային երգերի եւ ժանրային երգչախմբի կազմումներով:

Լիլի Բելվոնսը նաեւ ճանաչված է Պրովանսին եւ հայ սփյուռքին նվիրված դասնական աշխատանքներով («Փոքր Հայաստան», «Մասելյուիկներ. բառարան», «Հայ Կադույս խաչի կանայք»), ինչդեռ նաեւ թատերական գործերով՝ «Ընդմիջում», «Խնամասարուիկներ» եւ «Սրբազան հոգիներ»:

-Սիրելի՛ Լիդի, ձեր գործունեությունը ներառում է թասրոն, դրամասուրգիա, երգեցողություն, ինչպես նաև լուսնական հեռագրություն: Ինչպե՞ս են արվեստի ոլորտի

ձեր գործընկերները արձագանքում ձեր գիտական աշխատանքին: Իսկ գիտական միջավայրում ձեր գեղարվեստական գործունեությունը երբեւէ դիտվել է որպես «Եղում»:

– Ձեր նշաններին կարող եմ ավելացնել նաև դարը, գծանկարչությունն ու գունանկարչությունը: Ես միշտ եղել եմ ոչ սիրիկ, բարձր զգայունությամբ, բազմադոստենցիալ եւ բազմաճյուղ: Ես կրֆոս եւ հեթանոսներ եմ: Գիտեմ, որ դա կարող է անհանգստացնող լինել, որովհետեւ չեմ շեղավորվում սահմանված շրջանակներում, բայց երբ որեւէ բանի եմ նվիրվում, անում եմ ամբողջ սրտով եւ ամբողջ ուժով: Եթե մարդիկ դա չեն հասկանում, թող որ այդդեմ լինի:

–Ձեր «Փոֆր Հայաստանից մինչեւ Բուլվար դե Գրանդ Պեն» գիրքը (2000 թ.) լայն ծանաչում է ստացել, արժանացել Ֆրանսիական ակադեմիայի Ժորժ Գոյոյի մրցանակին եւ հասուկ հիշատակության Պրովանսի Մեծ դասական մրցանակաբաշխության բրգանակներում: Այն նաեւ առաջին աշխատությունն էր հայկական թեմայով, որ արժանացավ նման դարգեփ: Հետագայում ունեցավ երկրորդ հրատարակությունը՝ «Փոֆր Հայաստանը», որը Եստեյ Սարսելի ակադեմիայի մրցանակ, իսկ այժմ դաստասում եւ երրորդ հրատարակությունը՝ որոնելով ազգային եւ միջազգային հրատարակչի: Ի՞նչն է, ըստ ձեզ, ձեր ուսումնասիրությունը դարձնում եզակի:

-Եզակիությունը նրա հոգու

**Լիդի Բելմոնտ. Արվեստագետ՝ հոգով,
դասնաբան՝ առաքելությամբ**

մեջ է: Շառլ Ազնավուրի փայլուն նախաքանով գիրքը համարում է գիտական խստությունը արխիվային հարուստ փաստաթղթերին եւ անձնական վկայություններին՝ ներկայացնելով Հայոց ցեղասպանությունից փրկվածների իսկական եւ խորադեմ մարդկային դիմանկարը:

Գրված լինելով որդես հիշողության դարձ է հրահարակված դասնական մի վճռորոշ դասի՝ ցեղասպանության վերջին վկաների անհետացումից անմիջապես առաջ, զրից մի հասված ընթերցվել է Ֆրանսիայի Ազգային ժողովում այն օրը, երբ Ֆրանսիան դաժնորոշեց ճանաչեց Հայոց ցեղասպանությունը: Ինձ խորապես հուզեց այն փաստը, որ գիրքն իր տեղն է գտել աշխարհի համալսարաններում եւ նույնիսկ ԱՄՆ Սենատում:

-Ձեր դասնական ուսումնասիրություններից բացի, հայկական ազդեցությունները դրսևորվո՞ւմ են ձեր դերասանական կամ երգարվեստում՝ չհաժվելով, իհարկե կոմիքսայան կասարումները:

-Իմ հայկական ազդեցություններն, անկասկած, համեստությունն ու գերզգայունությունն են, որոնք ստիպում են ամեն ինչ զգալ խորությամբ եւ ուժգնությամբ, ինչդեռ նաեւ արեւելյան, կարոսախոսային երանգն է: Այս հասկանիւններն ինձ արժանացրել են Ողբերգության բնագավառի ոսկե մեդալի եւ Դասական կասարողական արվեստի արձաթե մեդալի: Իմ հայ թաղը՝ սաղանդավոր Պասնոդ է եղել, իսկ օտարներգել է հայկական երգեր: Ես մրանց երբեք չեմ ճանաչել, սակայն մրանց հոգիները՝ ֆայլում են իմ կողով եւ առաջնորդում են ինձ:

**-Այո, կոչահանե՞մ ձեր հայ
նախնիների մասին:**

-Պաղոս՝ **ՆՇԱՆ ԴՈՒԿԱՍՅԱՆՆՐ**
(Թաթոսյան), ծնունդով Բալու-
ից էր՝ Խարբերդի մերձակայից:
Նա զբաղվել է հացահատիկի
մշակմամբ: Հայոց ցեղասպա-
նության ժամանակ երեք անգամ
հրաժեղվել խուսափել է մահից:
Սա մարդ էր, որի ձակասագիրը
կնքված էր փրկությանը: Տա-
սիկա՝ **ԷԼԿԱՆԻԿ ԳԵՆՐՈՅԱՆՆՐ**,
ռապիզս փախն արի փոքր:

ծնունդով Անթալիայից էր։ Նրանք ծանոթացել էին Ցեղասպանությունից հետո, մի մավի վրա, որը փրկվածներին տեղափոխում էր Հունաստան։ Աթենքում նրանք ունեցել են երկու զավակ, իսկ 1924 թվականին հաստատվել են Մարսելում, որտեղ կառուցել են իրենց կյանքը և ունեցել եա երեք երեխա, որոնց մեջ էր իմ մայրը՝ **Թագուհի Ժորժետը**։ Նրանց ճանապարհը՝ նշանավորված կորուսաներով ու դիմացկունությամբ, մինչ օրս շարունակում է առաջնորդել ինձ։

-Թեեւ դուք ֆրանսիացի եք, ի՞նչն եք ձեր մեջ համարում խաղանական եւ ի՞նչը՝ հայկական:

-Իմ սիրժը հայկական է, ֆրանսիական ու նաեւ իսղանական: Իմ ղաեյայի (իսղանական ազգային ճաասեսակ) կողմը ես կրում եմ բյորեկի եւ թփով սղմայի աճող ազղեցղյաւմբ: Ինչն է միավղում այս երեւ ժառանգղյղւմները: Սերը ղեղի ուեիղը: Իմ իսղանական կղղմից ժառանգել եմ հղմոր, կրհսղյղւմ, ջերմղյղւմ եւ ինսենսիվղյղւմ: Իմ հայկական կղղմից հղսղմ եմ հաւեսղյղւմը, գերզգայղմղյղւմը, աւխղնջ աւխասասղղղյղւմը եւ մեղմ, սղսղղ կարոսախսը, որը ծփղմ է՝ ինչմեւ յղռ մեղեղի:

«Կարող եմ ասել, որ ձեր հայկական ժառանգությունն ավելի գիտակցաբար է ձեռավորել ձեր գեղարվեստական իմնությունը՝ գիտակցված ընտրությունների միջոցով, թե՛ ավելի նրբորեն՝ որդես ներքին լուսանելու-թյան զգազում:»

ՀԱԿՈՐ ԱՎԵՏԻԶՅԱՆ

Օրերս ղաֆախաբար համ-դիդեցի իմ հին ընկերներից մեկին՝ համալսարանում սիր-ված ու հարգված դասախոս, որ անակնկալի բերելով մեզ՝ գործընկերներին, հայտնվեց ՀՀ-ի խորհրդի կազմում: Ափ-սոսանք հայտնեցի դասախո-սական աշխատանքը թողնե-լու համար, քանզի իսկապես սիրված, աշխույժ, նոր սեր-դին հաղորդ, կայուն գիտելի ու հմտություն ջանքով ուսու-ցիչ էր: Ասաց՝ «Հակոբ, այս տարիքում ինձ ո՞վ կսար ան-սական 700 հազար դրամ աշ-խատանք»: Ոչինչ չունեի առարկելու: ամբողջությամբ առ-րյա հոգսերը, նյութական դժ-վարությունները, որոշ տար-իք հետ՝ նաեւ խղճով կեն-սաթուղիի սխալ հեռանկա-րը շատ բան են թելադրում մեզ, երբեմն նույնիսկ՝ սեփա-կան սկզբունքներին դեմ գնա-լու գնով:

Զգիտեմ իմ ընկերը ո՞նց է խորհրդի նիստում փնտրել «Հողակաթ» հեռուստա-ստեյան եթերադրված հա-ցում, արդար է համարում այդդիտի որոշումն ընդդեմ դեմ եղածից ավել զուտ, լոյալ բովանդակություն ու-

Ընդդիմությունը շատ է ուժացել

մար զբաղեցրած ղաֆախից հեռացնելու ղաֆախով:

Հարցին ավելի զրբալ մո-սեմալով անդադառնալով ընդհանրապես ՀՀ-ի եւ հասկապես Հանրային կոչ-վող հեռուստա-ստեյան դե-րակասարությանը, որի նո-րացված կարգավիճակը հաստատվեց 2019 թ.ին, Ազ-գային ժողովում, առանց խորհրդարանական ընդդի-մության լուրջ առարկություն-ների: Այնինչ դա այն հարցն էր եւ է՝ որի համար համա-կարգված ղաֆախ դեմ է սե-ղի ունենալ, նաեւ դառնալ-ցական ղաֆախավորների գլխավորությամբ, որոնց մեջ ֆարգությունից եւ տեղեկա-վությունից լավ հասկացող

ողաներ կան: Հենց այդ նիս-տում էր, որ ՀՀ-ն եւ Հ-1-ը ու-ղիղ ենթակայության տակ դ-վեց գործադիր իշխանու-թյան, ղեկավար (այսինքն՝ հանրային միջոցներից) բյու-ջեից սնվող հեռուստա-ստեյանը սրվեց իրավունք՝ սնվե-լու նաեւ գովազդային եկա-մուսներից, ինչը մինչ այդ թույլատրվում էր բացառաբար միայն ֆուտբոլի ազգային հավաքականի արտասահմա-նյան մրցելույթների ցուցադ-րման իրավունքը գնելու ղա-րագրային: Այդդիտով, փա-ստոնեմ, ղեկավարը մրցման մեջ մտավ մասնավորի հետ, ինչը անթույլատրելի է սնե-սական ազատականություն դավանող երկրներում:

Հ-1-ը, այդդիտով, ունենա-լով նաեւ ենթակայության նե-րին ծածկելիության շուրջ 95 տոկոսը, նաեւ՝ արբանյակա-յին արտաքին մասշտաբային հնարավորությունը՝ մոնոպո-լիզմով ստացավ միակող-մանի կարծիք ու տեսակետ, սույն եւ կեղծ տեղեկատվու-թյուն տարածելու ողջ հայու-թյանը, այն էլ մի երկրում, որը ավտոմատիզմից արագ ան-ցում է կատարում դեմի դիկ-տատուրա, բացարձակ բռնա-սիրություն:

Մեր ընդդիմադիր ղաֆա-մավորները գոնե հիմա հասկանում են, թե ի՞նչ ղաֆ են կորցրել, մենք էլ ի-րենց հետ, ճակատ տալու միակարծիքության վարակի դեմ: Հասկանում են, որ ար-դեն ուժացած են մասնակի ելույթներն ու բողոքները, ո-րոնք անմասշտաբ, հետեա-բար անհասկանալի են մնում հայության մեծամաս-նության համար եւ այդդիտ համա-նախաձեռնողների ժամա-նակ նաեւ:

Տեսնես այս մասին ի՞նչ է մտածում անսական 700 հա-զարով իր հոգին ու միտքը ծա-խած իմ մախկին ընկերը:

ԳԵՂԱՄ ԸՅՈՒՐՈՒՄՅԱՆ

ՀՀ ճնշման միջավայ-րում կատարվող հանրային ո-րոշակի քաղաքական մոտե-րակի տարածություն է առա-ջացնում: Բացառություն են թերեւ իշխանության ներկա-յացուցիչները, որոնց խոսույթը հիմնականում դրական գնա-հասական ու ձեռնարկներ ունի, բացառապես ֆաղափա-կան բնորոշումներով: Ավաղ. ավաղ, ֆանդի հայաստանա-րանի առօրինակ փչ թե շատ ան-գամ հույսի նշաններ ցույց չի տալիս, որ առաջիկա 1-2 տար-իներին իր առօրյայում ինչ-որ բան դրական փոփոխության կենթարկվի, նորովի կհագե-նա, սղատումները թող որ մա-սամբ, այսուհանդերձ շուտա-փելի կդառնան:

Փորձեմ շարժային ֆաղափա-ցու մոտեցումներով շարունա-կել մտածողություններս:

Իշխանության ներկայացու-ցիչների նախընտրելի ոլորտնե-րից մեկը էլեկտրաէներգետիկան է, ուր մշտապես է հիշեցվում բարձր ինֆրակարմիր լույսն ու միլիարդավոր կվտաժամեր ար-տադրվելու կարողունակու-թյունը, որը չի իրականացվում ֆաղափական հանգամանքների բերումով: Թե տարածաշրջանի որ երկրները մեր էլեկտրաէներ-գիայի ղաֆախարկն ունեն, տարածականորեն չի ասվում: Ե-թե ակնարկը Վրաստանին է վե-րաբերում, աղա նշեմ, որ ըստ մեր որոշ գործընկերների հա-ղորդումների, այս երկիրը ՀՀ բարձրակույց ցանցերի օգնու-թյամբ էլեկտրաէներգիա արտա-

Էլեկտրաարտադրություն. ոլորտը բացահայտումների փնտրտուքի մեջ

կը այն, որ մախորդ տարիների միջին 7 մլրդ տարեկան արտադ-րությունը ավելացել է մվազա-գույնը 2-2,5 մլրդ կվտ ժամով, որը զգալի ցուցանիշ է, սա-կայն տարածականորեն չնկատ-վող: Այնքանով ուրախ ելի-սամբ չի ղաֆախարկում, հարց է առաջանում, թե ո՞ր ո-լորտներում է այն օգտագործվել, ի՞նչ արդյունավետությամբ, ար-դյոք դրանից օգտվել են սո-ցիալապես կարիքավորները, փոքր ու միջին գործարար հա-վածը, այլ առաջնահերթ խմ-բերը, որոնց ղաֆախ չկա ՀՀ-ում: Եվ՝ հարցերի հարցը՝ մա-խատեմում է արդյոք էլիտան-փ սակագնի վերանայում, թող որ մի ֆանի դրամի մվազումով, որը հայաստանաբնակն ա-ռայժմ երազում է տեսնում: Հարցերն էլեկտրաէներգետիկ ո-լորտում սղատվածից շատ են, ասեմք, ինչո՞ւ են օրվա տարբեր ժամերին անակնկալ էլեկտ-րաանջատումներ գրանցվում, որը ումամբ հոփարայինների հետ են նույնացնում, դրամ դի-տարկելով ժամացույցների օգ-նությամբ, արձանագրվում են

էլեկտրազանցներ միացած սա-րավորումների խափանման դեմքեր, առանց ղաֆախա-մատների բացահայտման եւ այսպես շարունակ:

Արդեն իսկ ղաֆ է, որ այս-օրինակ խնդիրների լուծումները թողած նոր ատմականի կառուցման մասին խոսակ-ցությունները հանրության մի զգալի հատվածին չեն հանգ-սացնում: Միայն այն, որ Մե-ծամորի աէլ-ը երբեմնի 40 տո-կոս էլառարության դիմաց հիմա 20 տոկոսն է թողարկում, մտրելու տեղիք է տալիս, Այս թիվը էլ ավելի է մվազելու մինչ 2036 թվականը, որը ա-տմականայնը փակելու հնա-րավոր տարեթիվ է դիտարկվում, էլեկտրաարտադրության այլ ո-լորտների արտադրության աճի շնորհիվ ՀՀ-ում էլիտանի համախառն արտադրությունը կարող է կազմել 20-22 մլրդ կվտ ժամ, որում Մեծամորի բա-ժինը կատարվի... 10 տոկոս: Հաջորդ տասնամյակում, որի մասին նույնպես խոսվում է, այս թիվն էլ ավելի կղափախ-ել հարցը, թե ինչ է կատարվում

ՀՀ-ում էլառարության հետ, կնա օդում կախված: Ան-տուտ ելիք կզանցվեն, իրենց հետ բերելով իրենց խնդիրները:

ՀՀ ճնշման միջավայ-րում կատարվող հանրային ո-րոշակի քաղաքական մոտե-րակի տարածություն է առա-ջացնում: Բացառություն են թերեւ իշխանության ներկա-յացուցիչները, որոնց խոսույթը հիմնականում դրական գնա-հասական ու ձեռնարկներ ունի, բացառապես ֆաղափա-կան բնորոշումներով: Ավաղ. ավաղ, ֆանդի հայաստանա-րանի առօրինակ փչ թե շատ ան-գամ հույսի նշաններ ցույց չի տալիս, որ առաջիկա 1-2 տար-իներին իր առօրյայում ինչ-որ բան դրական փոփոխության կենթարկվի, նորովի կհագե-նա, սղատումները թող որ մա-սամբ, այսուհանդերձ շուտա-փելի կդառնան:

«ԱԶԳ» ՀԱՐԱԹԱԹԵՐԹ
Հրատարակության ԼԵ ՏԱՐԻ
Հրատարակիչ

«ԱԶՆԱԼ ԹԵԶԵՅԱՆ»
սոցիալ-մշակութային
հիմնադրամ

Երեւան, Սայաթ-Նովա 21Ա,
Տարածք 48, Երեւան 0001
e-mail: info@azg.am
azgdaily@gmail.com
www.azg.am

Գլխավոր խմբագիր
ՀԱԿՈՐ ԱՎԵՏԻՅԱՆ
Հավաքագրություն (գովազդ)
հեռ. **010 582960**
Համակարգչային շարունակ՝
«Ազգ» թերթի

Թերթի միջոցով ամբողջական թե մաս-նակի արտադրությունները տղագիր մամուլի միջոցով, ռադիոհեռուստատեսությամբ կամ համացանցով, առանց խմբագրու-թեան գրաւոր համաձայնութեան խստի աղբիւրն են համաձայն ՀՀ հեղինակա-յին իրաւունքի մասին օրէնքի:
Նիւթերը չեն գրախօսւում ու չեն վերա-դարձւում:
Գ տառով յորդանանները գովազդային են, ո-րոնց լուծարարութեան համար խմբագ-րութիւնը ղաֆախախանութիւն չի կում:
“AZG” Weekly
Editor-in-chief H.AVEDIKIAN
Phone: 374 010 582960